

Проблема збереження етнічно-образних елементів українського фольклору при перекладі англійською мовою

Світоглядні відмінності українців та англійців виразно постають у фольклорній картині світу, зокрема в міжмовному спілкуванні, створюючи неабиякі труднощі при перекладі. З'ясування специфіки фольклорних картин світу допомагає виявити етномовну залежність людини від способу життя, особливостей навколишнього середовища, клімату, географії, історії й культури етнічної спільноти. Національна специфіка знайшла найбільш яскраве вираження в етномовному компоненті української народної казки, а також поетичних творів, які містять фантастичні та казкові елементи.

Найбільші труднощі викликає переклад таких етномовних компонентів народної творчості, як національно забарвлена просторічна й діалектна лексика та фразеологія, власні назви, зокрема імена персонажів, приказки, прислів'я, метафоричні образи. Всі ці елементи відбивають специфіку матеріального й духовного життя етносу, його генезу, соціальну історію, адміністративні і громадські форми управління, ландшафт, побут, звичаї, культуру, міфологію, вірування, менталітет, поведінку, виховання та інші національно своєрідні явища.

Розглянемо особливості перекладу трьох найбільш суттєвих національно забарвлених елементів, а саме власне українських реалій, власних назв та фразеологічних одиниць.

Власне українські реалії відображають особливості самобутності нашого народу. При перекладі таких одиниць не завжди можна адекватно передати денотативно-конотативну структуру їхнього значення, зберегти ту функцію, яку вони виконують в українському тексті. Так, наприклад, Персиваль Канді при перекладі «Лісової пісні» Лесі Українки передав реалію *калина* англійським словом *cranberry* [3, с. 81]. Підміна денотату не забезпечує адекватності перекладу ні на лексичному, ні на глибоко прагматичному рівні, адже в українському фольклорному світі слово *калина* має національно релевантне символічне значення, воно асоціюється завжди з вродою, молодістю дівчини, з її долею, переживаннями, найчастіше з нещасливим коханням. З іншого боку, переклад слова *калина* англійським відповідником цієї рослини, наприклад, словом *snowball-tree*, призвів би до прагматичної невідповідності, адже для англомовного читача ця рослина та її назва є маловідомою і не має відповідних культурологічних конотацій. Інша реалія, *скриня*, передана у перекладі твору Михайла Коцюбинського "Fata morgana" англійською як *the trunk* [2, с. 25]. Ця лексема начебто вірно відображає денотат у мові перекладу, але не повною мірою відбиває додаткові конотації та функціональні асоціації, пов'язані зі словом *скриня* в українській мові.

У випадку з власними назвами, знову ж таки, труднощі виникають при передачі імен чи назв фантастичних істот, притаманних українській демонології, таких як *русалка*, *мавка*, *лісовик*, денотати яких або відрізняються для носіїв обох культур, або ж взагалі відсутні в англійському фольклорі. У перекладі «Лісової пісні» назву персонажів драми *потерчата* передано комбінованим способом – з використанням дискриптивної перифрази та детального опису: *Lost Babe – is a fairy being conceived as coming from an unbaptized infant, the fruit of illicit love, after having been drowned by its desperate forsaken mother* [3, с. 176]. Такий спосіб в більшості випадків є дуже вдалим, адже він безсумнівно направлений на те, щоб викликати в англійського читача досить близьке до істинного розуміння символізму українського міфологічного світу. В інших випадках власні назви здебільшого транскрибуються, транслітеруються чи перекладаються комбінованою реномінацією: *козак Мамарига* - *Mamariha the Cossack*; *Ілля Муромець* - *Illya Muromets, Illya of Murom*. Дискриптивна перифраза переважає при відтворенні прізвиськ чи промовистих імен: *Колобок* - *Little Round Bun*; *Скороход* - *Fleet-Foot*; *Слухайло* - *Keen-Ear*; *Стулиморда* - *Snapmuzzle* та ін.

Набагато складнішою проблемою перед перекладачем постає передача англійською мовою фразеологічних одиниць. Саме багата українська фразеологія і надає фольклору особливого символічного забарвлення, тим самим практично унеможливаючи адекватну передачу таких елементів при перекладі. Наприклад, такий фразеологізм, як *хліб насущний*, який вживають зазвичай в іронічному світлі, перекладають здебільшого як *daily bread*. В такий спосіб втрачається експресивна забарвленість, необхідна для правильного сприймання читачем. Фразеологічна одиниця *від зорі до зорі* передається як *bright and early* [1, с. 106], що знову ж таки не є адекватним на прагматичному рівні.

Переклад українських фольклорних творів має відбуватися не лише на мовному, лексичному чи стилістичному рівні, але й на глибоко понятійному, адже основне завдання перекладу в будь-якому його вигляді – забезпечити найповніше розуміння читачем змісту оригінального твору.

Література

1. Нікітченко О.В. Фразеологічна мікросистема «сприйняття людиною часу» в українській та англійській мовах. – Вопросы духовной культуры – Филологические науки/Збірник статей. – М: 2004. - С. 106-107.
2. Kotsyubinsky M. *Fata morgana* / Transl. by Bernhard A. – Kiev. Dnipro publ., 1976. – 148 p.
3. *Spirit of Flame. A Collection of the Works of Lesya Ukrainka*. Translated by Percival Cundy. New York: Bookman Associates, 1950. – 260 p.